

Гуйван О.П.

*здобувач кафедри цивільного права і процесу
Харківський національний університет внутрішніх справ*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Постановка проблеми. Згідно з позицією міжнародних інституцій інформаційні права і свободи людини становлять фундаментальні основи світового інформаційного правопорядку. Вони розглядаються у контексті загальних прав людини як компонент, який забезпечує та зумовлює вільну та демократичну реалізацію усіх інших прав і свобод. Але в основних міжнародно-правових актах та конвенціях інформаційні права і свободи, як і інші права людини, проголошуються в загальному, декларативному вигляді. Тому велике значення для практичного здійснення особою своїх прав і свобод має практика застосування та захисту інформаційних прав людини на універсальному рівні (Комітетом ООН з прав людини) та регіональному рівні (Міжамериканським і Європейським судами з прав людини тощо). Така практика є інструментом конкретизації і реалізації інформаційних відносин на міждержавному рівні. І це істотно впливає на розвиток міжнародного інформаційного права, його доктрину і практику.

Інформаційні відносини за наднаціональними актами ґрунтуються та розбудовуються, керуючись основними принципами міжнародного права. Зокрема, це принципи верховенства права, поваги до прав людини, рівності учасників відносин, дотримання міжнародних зобов'язань, вільного доступу до джерел інформації, не поширення ідей, які загрожують національній безпеці, громадському порядку, моральному здоров'ю населення, запобігання неправомірному використанню національних інформаційних ресурсів для ворожої пропаганди та втручання у внутрішні справи інших держав тощо. Дані принципи стосовно

конкретних практичних відносин наповнюються реальним змістом і проявляються у повсякденному інформаційному обігу у вигляді узагальнених та усталених правил поведінки. Вони є семантично близькими, спрямованими на визначення ролі певних суб'єктів, об'єктів і ресурсів, які входять в інформаційну сферу (засоби масової інформації, телекомунікаційні мережі, віртуальний простір на основі Інтернету або якісь інші елементи сучасної інформаційної інфраструктури).

До прикладу, у Європейському Союзі наразі досить актуальним є питання про адекватне врегулювання рекламної діяльності. Тому особлива увага приділена достовірності та корисності для населення інформації, що міститься в рекламній продукції. Від неї вимагається не вводити споживача в оману, не дискредитувати і не поширювати недостовірну інформацію про торгові марки, торгові найменування, товари, роботи і послуги учасників конкурентного ринку, не зображати товари, роботи і послуги як імітації або копії товарів, робіт і послуг, що виробляються під захищеними торговими марками або торговими найменуваннями, не призводити до створення плутанини між виробниками (постачальниками), між споживачами та конкурентами, між торговими марками, торговими найменуваннями рекламодавця та його конкурента [1, р. 30]. Загалом міжгалузеві зв'язки міжнародного інформаційного обороту, будучи нерозривно пов'язані з міжнародним правом захисту прав людини, проявляються як об'єднуючі елементи як на рівні міждержавної співпраці, так і в площині встановлення глобального інформаційного співробітництва у багатьох актуальних питаннях сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Роль інформаційного права в інформаційному суспільстві XXI століття переоцінити важко. Наразі у суспільстві практично відсутні географічні і геополітичні межі, часові рамки і годинні пояси, а також, як правило, не діють національні законодавства. Інформаційне право як правове відображення такого суспільства має будуватись на нормах міжнародного права, що регулюють основні групи інформаційних відносин на міждержавному рівні [2, с. 35]. Водночас інструментальна роль інформаційних норм сучасного міжнародного права не може зводитися лише до міждержавного регулювання правовідносин. За різними причинами міжнародні приписи щодо встановлення правил та порядку інформаційної поведінки мають серйозний вплив на побудову регулятивних та охоронних механізмів певного національного законодавства. Тобто очевидним є опосередкований вплив міжнародного інформаційного права на поведінку суб'єктів внутрішньодержавного права, особливо його загальноновизнаних норм-принципів (*jus cogens*), що стосуються дотримання та захисту інформаційних прав і свобод людини. Наприклад, міжнародні принципи свободи комунікації у галузі прав і свобод людини, зокрема свободи думок і їх виразів, у процесі делегування нових gTLDs (англ. generic Top-Level Domain – загальний домен верхнього рівня в Інтернеті), використовується як джерело національного права та як інструмент політики в інформаційній сфері США [3]. Це підтверджує значення міжнародного права для регулювання відносин, що виникають між іншими, ніж держави, суб'єктами в ході транскордонної інформаційної взаємодії.

У науковій літературі немає єдиної позиції стосовно сутності міжнародно-правового інформаційного законодавства та його впливу на реальний стан відповідних відносин на міждержавному та національному рівнях. Водночас це аж ніяк не зменшує важливість теоретичного осмислення даного питання, а практичне значення дискусії з цього приво-

ду визначається, зокрема, потребами адаптації національного законодавства до світових та європейських принципів. Дослідженню нормативно-правового регулювання інформаційних відносин у Європі та світі присвячені праці таких вчених, як А.І. Марущак, Є.А. Макаренко, Д.Д. Луспеник, В.А. Копилов, І.В. Арістова, Г.Г. Почепцов, В.М. Супрун та інших. Однак міжнародно-правове регулювання інформаційного обігу та його доктринальне дослідження ще далекі від завершення. З огляду на наднаціональний характер інформаційної сфери та вихід її за територіальні рамки державних кордонів неодмінно виникає юридичний конфлікт із суверенним правом держав щодо регулювання суспільних відносин у рамках національного законодавства. Отже, це обов'язково слід врахувати під час побудови регулюючих механізмів у міжнародних інформаційних відносинах. Необхідно намагатися досягти їхньої максимальної уніфікації у різних країнах.

Формулювання завдання дослідження.

Мета статті полягає у необхідності аналізу правового регулювання інформаційної сфери країн Європи і світу та теоретичного обґрунтування ролі і значення міждержавного інформаційного права на сучасному етапі суспільного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Право особи на комунікаційну свободу прописане в численних актах міжнародного права. Скажімо, у Декларації про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загальноновизнані права людини і основні свободи, затвердженій резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 9 грудня 1998 року, проголошується, що кожна людина має право (індивідуально і спільно з іншими) заохочувати і прагнути захищати і здійснювати права людини і основні свободи на національному та міжнародному рівнях. Кожна людина (індивідуально і спільно з іншими) має такі права:

– знати, шукати, добувати, отримувати і мати в своєму розпорядженні інформацію про всі права людини і основні свободи, включа-

ючи доступ до інформації про те, як забезпечуються ці права і свободи у внутрішньому законодавстві, в судовій та адміністративній системах;

– вільно публікувати, передавати або поширювати серед інших думки, інформацію та знання про всі права людини та основні свободи;

– вивчати, обговорювати, складати, мати думки щодо дотримання всіх прав людини і основних свобод як у законодавстві, так і на практиці і привертати увагу громадськості до цих питань, використовуючи відповідні кошти. Кожна людина має право індивідуально і спільно з іншими розвивати й обговорювати нові ідеї та принципи, що стосуються прав людини, і домагатися їх визнання (ст. 1, 6, 7) [4].

У Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (1966 р.) зазначається, що держави – учасниці повинні визнавати право на одержання інформації. Кожна людина має право на вільне вираження свого погляду, і це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір. Користування вказаними правами накладає особливі обов'язки і особливу відповідальність. Отже, воно може бути пов'язане з певними обмеженнями, які мають встановлюватися законом і бути необхідними для поважання прав і репутації інших осіб та для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення. Будь-яка пропаганда війни повинна бути заборонена законом. Будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що є підбурюванням до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинен бути заборонений законом (ст. 19, 20) [5].

Джерелом інформаційного права також є Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.), яка визначає, що держави, які її підписали, мусять гарантувати право на свободу слова. Це

право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду (ст. 10) [6]. У контексті свободи інформації важливо, щоб такі обмеження були адекватними встановленій законом меті і спроможними досягати цієї мети.

За напрямками інформаційної діяльності суб'єктів відповідних відносин міжнародне законодавство напрацювало окремі нормативно-правові акти вузької спеціалізації. Вони спрямовані на забезпечення умов для розвитку й охорони всіх форм власності на інформаційні ресурси, створення та вдосконалення регіональних і національних систем і мереж, забезпечення їхньої взаємодії в інформаційному просторі, запровадження умов для інформаційного забезпечення юридичних і фізичних осіб та інших споживачів інформації на основі використання національних інформаційних ресурсів, гарантування інформаційної безпеки. Отримали відповідне спеціальне забезпечення такі інститути інформаційного права, які регулюють питання державної таємниці, обігу програмних продуктів, купівлі та продажу інформаційних продуктів і послуг, телекомунікацій і зв'язку, використання штучних космічних об'єктів, інформаційної та інтелектуальної власності, інформаційної безпеки тощо [7, с. 10–11].

Наприклад, право на доступ до інформації розглядається як одне з процесуальних екологічних прав за Орхуською конвенцією про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, прийнятою Європейською Економічною Комісією ООН. Згідно з ч. 3 ст. 3 цього міжнародного акту Кожна зі Сторін сприяє екологічній просвіті та підвищенню рівня поінформованості громадськості з проблем навколишнього середовища, зокрема стосовно одержання доступу до інформації, участі у процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища [8]. Відповідно до приписів Конвенції гарантіями доступу до інформації є такі основоположні засади:

- свобода доступу (обов'язкове надання необхідної інформації за запитом без будь-якого обґрунтування);
- активне інформування громадськості за допомогою Інтернету, публікацій звітів про стан навколишнього середовища;
- перед відмовою в наданні інформації необхідно врахувати ступінь інтересу до неї громадськості;
- за відсутності інформації в розпорядженні органів, до яких за нею звертаються, суб'єкт інформаційного запиту надсилає запит до органів, які мають можливість його задовольнити;
- негайне інформування громадськості в разі виникнення загрози здоров'ю людини та/або навколишньому середовищу (ст. 4, 5 Конвенції).

Проблематика міжнародно-правового захисту навколишнього середовища, зокрема шляхом удосконалення відповідних інформаційних взаємин, перебуває в зоні підвищеного інтересу європейських та світових інституцій. Це пояснюється тим, що екологічні проблеми кидають виклики традиційному міжнародному правопорядку, виникає суперечність між принципом невід'ємного державного суверенітету над природними ресурсами (включно

з правом держави визначати основи природоохоронної політики) і принципом взаємозалежності компонентів навколишнього середовища, яка не визнає державних кордонів і державного суверенітету [9, с. 10]. Аби врегулювати вказану суперечність у принципі № 10 Декларації по навколишньому середовищу і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) було проголошено право кожної людини на інформацію щодо довкілля. На національному рівні кожна людина повинна мати відповідний доступ до інформації, що стосується довкілля, яка є в розпорядженні державних органів, включно з інформацією про небезпечні матеріали та можливістю брати участь у процесах прийняття рішень. Держави розвивають і заохочують інформованість і участь населення шляхом широкого надання інформації [10].

У міжнародно-правовий спосіб регламентовані і окремі аспекти технічного характеру стосовно інформаційного обігу. Це стосується, зокрема, поширення нових технологій та їх ефективної експлуатації, врегулювання транскордонних інформаційних потоків у Європі, встановлення тарифів і стандартів на передачу інформаційних ресурсів, розподілу і використання радіочастот, штучних космічних об'єктів. Такими регулюючими актами є Резолюція № 37/92 Генеральної Асамблеї ООН «Принципи використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення» від 10 грудня 1982 року [11], Меморандум Європейської асоціації кабельного зв'язку «Інформаційне суспільство – розвиток телекомунікацій», Конвенція, що засновує Європейську Організацію Супутникового Зв'язку “EUTELSAT” від 15 липня 1982 року [12]. У цьому контексті значна увага приділяється організаційній та технічній пересторозі для зловживання інформаційними правами та поширення заборонених ресурсів і використання для цього незаконних інформаційних технологій. Наприклад, у 1974 році в Брюсселі була підписана Конвенція про розповсюдження сигналів, які несуть програми та передаються

через супутники. Мета Конвенції – запобігти несанкціонованій ретрансляції для населення телевізійних програм, що передаються через супутник і призначені тільки для прийому за-далегідь визначеними (фіксованими) станціями. Учасники Конвенції зобов'язалися запобігати поширенню на своїй території сигналів тими органами, для прийому якими сигнали не призначені [13]. У 1965 році в рамках Ради Європи було укладено Угоду про запобігання мовленню зі станцій за межами національних територій. Воно передбачає боротьбу з поширенням піратської недобросовісної реклами з борту морських суден, що перебувають у відкритому морі [14]. Важливими також є положення Окінавської Хартії глобального інформаційного суспільства, затвердженої лідерами країн «Великої Вісімки», які підкреслюють необхідність здійснення відповідної політики і розробки нормативної бази, що стимулюватиме конкуренцію і новаторство, раціональне використання цифрових технологій задля забезпечення економічної та фінансової стабільності, що сприятиме оптимізації глобальних мереж, боротьбі зі зловживаннями, які підривають цілісність мережі, скороченню розриву в цифрових технологіях, інвестуванню в людей та забезпеченню глобального доступу та участі в цьому процесі (ст. 6–9) [15].

Велике значення надається регулюванню міжнародного обміну інформацією освітнього, наукового та культурного характеру. У цій галузі діють такі акти, як Угода про полегшення міжнародних обмінів візуальними і звуковими матеріалами освітнього, наукового і культурного характеру, яка передбачає взаємне надання її учасниками митних пільг на ввезення зазначених матеріалів, прийнята у 1949 році в рамках ЮНЕСКО (стала чинною у 1954 році); Конвенція ООН про обмін офіційними виданнями та урядовими документами між державами [16] тощо. Зазначені документи регулюють обмін між державами виданнями освітньо-культурного та науково-технічного характеру, заохочення та полегшення обміну виданнями між урядовими

і неурядовими, освітніми, науково-технічними та культурними установами, які не мають комерційної мети. Вони передбачають пільги для обігу таких матеріалів, а також звільнення від митних формальностей та зборів.

Окреме місце в міжнародному інформаційному правовому регулюванні посідає проблематика визначення юридичних механізмів діяльності засобів масової інформації. Конвенція Ради Європи про транскордонне телебачення 1989 року визначає основні засади такого виду інформаційної діяльності, як телерадіомовлення, його впливу на моральність і громадську думку незалежно від того, як передається сигнал – кабельним телебаченням, наземним передавачем або супутником (ст. 3) [17]. У Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року держави – учасниці її закріпили свої наміри сприяти поліпшенню поширення на їх території газет і друкованих видань (періодичних і неперіодичних) з інших держав на основі укладання між їх фірмами і компетентними організаціями відповідних угод і контрактів [18]. Основним принципом функціонування засобів масової комунікації (далі – ЗМК) у правовій державі є їхня свобода. Закони про інформацію та комунікацію повинні забезпечувати збалансованість і врівноваженість інтересів усіх суб'єктів правовідносин у цій сфері, надавати необхідні, можливі та достатні засоби для виявлення поглядів, обміну інформацією та ідеями і припинення зловживань свободою слова. У Європі інтенсивно створюються інформаційні кодекси для галузей і підгалузей інформаційного права, запроваджуються правові норми та принципи регіональних міжурядових організацій для забезпечення потреб інформаційного суспільства, для трансформації основних законів і чинного законодавства держав Європи [19, с. 114–115].

Однак головним напрямком руху світового комунікаційного законодавства є гарантування свободи слова та масової інформації, що стає визначальним чинником демократичного суспільства. Свобода слова

є засобом з'ясування істини, публічні обговорення різних суспільно важливих питань є досить ефективним способом розвитку фундаментальних інформаційних ресурсів, визначають їхню корисність для функціонування демократії. Свобода вираження поглядів ґрунтується на тому, що вільна передача почуттів, думок та ідей є важливою ознакою розвитку особистості в суспільстві. Бажання переконувати, вражати, стверджувати чи надихати завжди було яскравою ознакою, що характеризує та визначала кожен ситуацію в суспільстві. А пригнічення волевиявлення припиняє розвиток гармонійної особистості [20]. Так само й здатність людини сприймати заперечення, спонукання, заохочення може бути вкрай важливою для формування особистих переконань, що є основою здатності до самовизначення. Проте незаперечним є те, що певні висловлювання та ідеї можуть зашкодити суспільним інтересам, і держава має запобігати цьому.

Серед правового міжнародного інструментарію, призначеного для врегулювання юридичного статусу професійної діяльності ЗМК та журналістів, забезпечення їхньої свободи та незалежності, слід згадати Резолюцію Парламентської асамблеї Ради Європи № 1003 від 1993 року «Про етичні принципи журналістики», у якій ідеться про зміцнення вільної, незалежної, плюралістичної та відповідальної журналістики, про вільний доступ до професії та професійної діяльності, невтручання у діяльність журналістів з боку органів державної влади. У цьому акті вказується, що основним принципом будь-якої етичної застави журналістики є те, що повідомлення та міркування слід чітко розділяти, змішувати

їх недопустимо. Повідомлення – це інформація про факти й події, а міркування – це вираження поглядів, ідей, вірувань або оціночних суджень з боку медіа-компаній, видавців і журналістів. Отже, поширення повідомлень має базуватися на принципі достовірності, що забезпечується відповідними засобами перевірки й доказів, а також на неупередженості подання, опису й розповіді. Чутки не повинні бути складовою частиною повідомлень. Заголовки та виклад повідомлень мають відображати сутність представлених фактів і даних якомога точніше (п. 3, 4) [21].

Висновки. Підсумовуючи викладене, можемо зробити певні висновки. Право на доступ до інформації має гарантуватися наявністю відповідного ефективного національного законодавства. Це буде правовою підставою забезпечення здійснення конституційного права людини на свободу доступу до інформації, її пошуків та обміну. Також важливим є напрацювання та запровадження в життя реальних механізмів здійснення цього права. Формування єдиної світової комунікаційної системи (так званого глобального інформаційного поля) потребує відповідних міжнародно-правових рішень. Конституційно закріплені права та свободи в цій галузі дають змогу гармонізувати законодавство різних країн і забезпечити прогресивний розвиток міжнародного інформаційного обігу. Але для досягнення кардинальних змін у сфері міжнародно-правового регулювання інформаційних обмінів і комунікації має враховуватися значна відмінність у правових підходах різних країн до формування національного інформаційного законодавства.

Анотація

Стаття присвячена дослідженню міжнародно-правового інструментарію регулювання інформаційних відносин. Проаналізовані європейські та світові нормативні та рекомендаційні акти, які визначають правила міждержавної поведінки в інформаційній сфері. Вивчено вплив цих рішень на формування національного законодавства.

Ключові слова: інформаційні права людини, міжнародний обмін інформацією.

Анотація

Стаття посвячена дослідженню міжнародно-правового інструментарія регулювання інформаційних відносин. Проаналізовані європейські та мирові нормативні та рекомендаційні акти, що визначають правила міждержавного поведіння в інформаційній сфері. Досліджено вплив даних рішень на формування національного законодавства.

Ключові слова: інформаційні права людини, міжнародний обмін інформацією.

Guyvan O.P. International legal regulation of information relations

Summary

The article is devoted to the study of the international legal instrument for regulating information relations. European and world normative and recommendatory acts defining rules of interstate behavior in the information sphere are analyzed. The influence of these decisions on the formation of national legislation was studied.

Keywords: information human rights, international information exchange.

Список використаних джерел:

1. Directive 2005/29/EC of the European Parliament and of the Council of 11 May 2005 concerning unfair business-to-consumer commercial practices in the internal market and amending Council Directive 84/450/EEC Directives 97/7/EC, 98/27/EC and 2002/65/EC of the European Parliament and of the Council and Regulation (EC) № 2006/2004 of the European Parliament and of the Council («Unfair Commercial Practices Directive»). Official Journal. L 149. 2005. 11.06.2005. P. 22–39.
2. Боднар І. Інформаційне право країн західної Європи. Підприємництво, господарство і право. 2011. № 6. С. 34–38.
3. Generic Top-Level Domain. Comment on New gTLDs and Human Rights, Non-Commercial Users Constituency, ICANN, 13.08.2012. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>.
4. Декларація про право та обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загально визнані права людини і основні свободи, затвердженій резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 9 грудня 1998 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_349.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р., ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19.10.1973 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року, ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
7. Макаренко Є.А. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи: автореф. дис. ... докт. політ. наук: 23.00.04. К.: Нац. Універ-т імені Тараса Шевченка, 2002. 22 с.
8. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, від 25.06.1998 року, ратифікована Законом № 832-XIV від 06.07.1999 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_015.
9. Задорожній О.В, Медведєва М.О. Міжнародне право навколишнього середовища: підручник. К. Проміні, 2010. 509 с.

10. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку. Прийнята Конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 3–14 червня 1992 року). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_455.
11. Принципи використання державами штучних супутників Землі для міжнародного безпосереднього телевізійного мовлення: Резолюція 37/92 Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1982 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_595.
12. Конвенція, що засновує Європейську Організацію Супутникового Зв'язку "EUTELSAT" від 15 липня 1982 року. / Рада Європи. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_578.
13. Конвенція ООН про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутник від 21 травня 1974 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_250.
14. European Agreement for the Prevention of Broadcasts transmitted from Stations outside National Territories (Strasbourg, 22.I.1965). CETS № 053. URL: <https://rm.coe.int/168006ff50>.
15. Окінавська Хартія глобального інформаційного суспільства від 22 липня 2000 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163.
16. Конвенція ООН про обмін офіційними виданнями та урядовими документами між державами від 03 грудня 1958 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_173.
17. Європейська конвенція про транскордонне телебачення від 05 травня 1989 року (із змінами 2002 р.), ратифікована із заявою та застереженням Законом України № 687-VI від 17.12.2008 р. URL: [/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_444](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_444).
18. Заключний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_055.
19. Віленський Г.Л. Словник-довідник з інформаційного права та права у сфері культури. К.: Центр соціального розвитку освітянства, 2001. 324 с.
20. Ошитко О. Нормативно-правове регулювання інформаційних відносин у Європі. Віче. 2011. № 10. URL: <http://www.viche.info/journal/2565/>.
21. Про етичні принципи журналістики: Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи № 1003 від 1993 року. URL: <http://cedem.org.ua/library/rezolyutsiya-1003-1993-pro-etychni-pryntsypy-zhurnalistyky/>.